

KUNST Schuilkerkje de Vermaning blijft een atelier

In de geest van Henk Noorlander

Voor Nettie van de Brake is het 'een groot geluk' dat ze het schuilkerkje de Vermaning kan blijven gebruiken. Ook na de dood van haar man, kunstenaar Henk Noorlander, die het bijna dertig jaar als atelier benutte.

Anja Roubos
a.roubos@mediahuis.nl

Den Hoorn ■ „Het is heel coulant van de gemeente dat ik het mag blijven huren, in de geest van Henk”, vindt ze. „Gelukkig was een ambtenaar zo slim om me net op tijd te waarschuwen dat het contract af zou lopen bij de dood van Henk en dat ik een inplaatsstelling moest aanvragen om het atelier te kunnen blijven huren. Henk zei: 'Nettie, wat ben ik blij dat dit geregeld is.' Deze ruimte was z'n leven.”

Flessenpost

Bij de onopvallende deur op Diek die toegang biedt tot het pad naar het schuilkerkje hangt een bordje: 'Texels instituut ter bevordering van flessenpost over zee'. Op een tafel bij de ingang van het kerkje liggen honderden reacties op de flessenpost die de kunstenaar vanaf Texel verstuurde, vaak met daarin een ets van eigen hand.

„Met sommige vinders hebben we al 25 jaar contact”, vertelt Nettie. „Zoals een meisje van het Duitse eiland Juist, de dochter van de veerbootkapitein. We hebben elkaar vaak bezocht. Ze is nu getrouwd en heeft drie kinderen. Vorig jaar is ze nog naar de begrafenis van Henk gekomen.”

Zo nu en dan komt er nog een antwoord binnen, vertelt ze aan de grote tafel in het atelier, waar vroeger de doopsgezinden van Den Hoorn naar

de preek luisterden. „Deze herfst werd op het strand van De Slufter nog een fles gevonden die in 2007 was verstuurd. Henk kreeg ook huwelijksaanzoeken met foto's van hele leuke dames in bikini. Maar van de meeste flessen hoor je nooit iets. Een kleine vijftien procent reageert.”

'De dood verkoopt'

De wanden van het kerkje, dat uit 1660 dateert, hangen nog vol met werk van Henk Noorlander. Schilderijen uit verschillende perioden van zijn carrière. Vooral portretten en landschappen. Ze worden nog steeds verkocht.

„Eind augustus stierf Henk en in september en oktober heb ik meer schilderijen van hem verkocht dan al die jaren ervoor. Met name recent werk. De dood verkoopt, dat is altijd zo bij kunstenaars”, stelt Nettie vast. „Nu hangt er alleen nog ouder werk. Wat ik voor mezelf wil bewaren, heb ik er allang uitgehaald. En anderen mogen er ook van genieten.”

Ze kijkt naar schilderes Judith Ploegman die zojuist aan een nieuw doek is begonnen. „Het werk dat nu gemaakt wordt in de Vermaning mag heel anders zijn dan dat van Henk, maar het is mooi dat dit nu in zijn geest gebruikt wordt. Het is zo leuk dat Judiths schilderijen hier nu hangen. Eerst kon ik niet verdragen dat Henk zijn schilderijen zouden worden weggehaald om plaats te maken voor het werk van anderen. Maar een paar maanden geleden

„**Het leuke als je schilder bent, is dat je iets tastbaars nalaat**”

dacht ik: nu is het tijd voor een eigen hoek voor Judith. Er komt hier in ieder geval een expositie van haar schilderijen.”

Visitekaartje

Aan de galerij in de kerk hangt een schilderij van een gebuilde man in een vrolijk gestreept shirt. „Dat is Henk, maar het is geen zelfportret”, vertelt Nettie. „Greet Bruin heeft dit gemaakt tijdens de schildersclub die hier elke maandagavond bijeenkwam. Het schilderij heeft anderhalf jaar in verzorgingshuis Gollards als visitekaartje naast zijn deur gehangen”, herinnert ze zich.

„Henk gaf geen les, maar de schildersclub is hier gestopt toen hij ziek werd. Ze komen weer terug zodra de coronasituatie het toestaat. Er zijn ook enkele anderen die zo nu en dan gebruik maken van het atelier. Het belangrijkste is dat ik het zie zitten, dat het klikt.”

'Geen doorsneemensen'

Henk Noorlander woonde al op Texel toen Nettie van de Brake hem leerde kennen. „De eerste keer dat we elkaar ontmoetten, waren we meteen smoorverliefd, hoteldebotel, allebei. Zelf ben ik tientallen keren verhuisd, het werk achterna. Na tien jaar ben ik naar Texel verhuisd. We waren allebei geen doorsnee-

mensen”, vertelt ze.

„Met Henk was het 'never a dull moment'. En dat vond ik woest aantrekkelijk. Af en toe was het heel lastig, want je wist nooit waar je aan toe was. Dan was ik bijvoorbeeld op vrijdagmiddag aan het haasten om naar Texel te vertrekken en dan belde Henk: 'Kom maar niet, ik zit met de boot op het wad.' Hij bleef soms wel een week op het wad.”

Geld vond hij volstrekt onbelangrijk. „Als een schilderij klaar was, dan interesseerde het hem niet meer en begon hij aan het volgende. Ik heb altijd een goeie baan gehad, dus hij kon het zich permitteren. Hoe hij dat eerder deed? Dan werkte hij een tijdje in de bouw of hij ging een week met een kottervisser mee.”

'Boeren en vissers'

De kunstenaar kwam oorspronkelijk uit Amsterdam. Hij wist al jong dat hij kunstschilder wilde worden, vertelde hij aan zijn vrouw. „Als achtjarige zag hij langs het water een schilder aan het werk en besloot toen dat hij dat ook wilde. Hij deed in Amsterdam de kunstacademie. De Texelse Souwie Duinker nam hem eens mee naar haar ouders in Den Hoorn en Henk besloot te blijven. In die tijd gingen veel van zijn kunstenaarsvrienden naar de verdommenis door drugs. Hij was bang dat hem dat ook zou gebeuren. Willem en Neel Duinker werden z'n 'Texelse vader en moeder'. En hij vond het fijner om tussen de boeren en vissers te wonen. Hij heeft ook lang schapen gehouden, samen met Willem.”

„Dit atelier heeft hem ook heel erg geïnspireerd. Eerder had hij veel meer afleiding. Zijn grootste hobby was 'klieren met verf', zoals hij het zelf noemde. Kijken wat de kleuren doen. 'Het is een ambacht, daar moet je niet hoogdravend over doen', zei hij altijd. Deze ruimte heeft hem heel erg geholpen om zich te ontwikkelen als schilder. Hij was altijd uitbundig met verf. Tegelijkertijd maakte hij ook minimale tekeningetjes, met hele kleine lijntjes.”

Muze

Voor Henk was Nettie zijn muze. „Hij schilderde graag naakte dames, liefst goed in het vlees. Dat wil zeggen: hij schilderde mensen die iets van iemand weg hadden, maar het leek nooit honderd procent. 'Als je wilt dat het lijkt, moet je maar een foto nemen', zei hij. Ik heb maar één keer echt voor hem geposeerd, hoevel mij vaker als model gebruikt. Hij had alles in z'n hoofd”, legt ze uit.

De Vermaning heeft een sociaal-culturele bestemming. Vanaf 1991

Judith Ploegman zet een nieuw doek op.

RENÉ POP

mocht Henk Noorlander het als atelier gebruiken. „In november 2011 raakte Henk halfzijdig verlamd. Maar hij ging nog elke dag een uurtje naar de Vermaning. Hij vond het heel, heel erg dat hij hier niet meer naartoe kon, toen hij de laatste anderhalf jaar in de Gollards woonde”, vertelt Nettie. „Hij had zo weinig energie. Eerder was hij ook al ziek geweest. Toen hij vijftig was, heeft hij kanker overleefd. Daardoor kon hij niet meer in de duinen en op het wad rondzwerven en ging hij naar het atelier. Voor tekenen en etsen was minder energie nodig. Maar op het laatste kostte het hem tien minuten om hier vanuit zijn huis te komen, dat op een steenworp afstand ligt. De laatste jaren waren ook voor hem heel akelig. Hij was boos en gefrustreerd. Nu heb ik de leuke herinneringen weer terug. Het leuke als je schilder bent, is dat je iets tastbaars nalaat. En dan hebben we het grote geluk dat we hier verder kunnen.”

Magie van het licht

Judith Ploegman uit Den Burg schildert in de Vermaning sinds de eerste lockdown. „Ik ben bij Henk 'op au-

diëntie' geweest”, vertelt ze. Een vriend, die een soort pleegzoon van Henk Noorlander was, nam haar mee voor een bezoekje in het verzorgingshuis. „Het was maar een gesprekje van tien minuten, maar het voelde als een soort goedkeuring. Hij zei ook: 'Dit is goed.’”

Judith werkt vanuit een grote scheppingsdrang. Ze schildert en schrijft, maar heeft ook barbies als materiaal gebruikt. „Je maakt ergens een product van”, zegt ze eenvoudig. Het atelier heeft ze hard nodig omdat ze hier met grote doeken kan werken.

Blauw

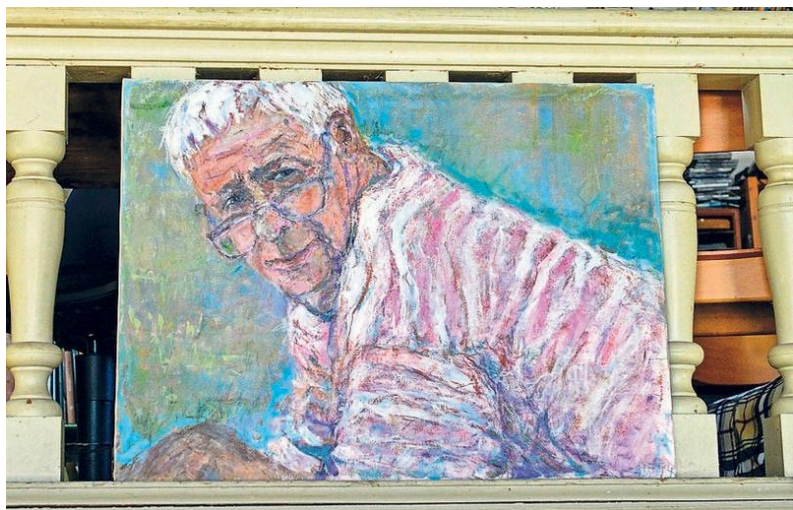
„Een van m'n allerliefste schilderijen is alleen maar heel erg blauw, een werk van Yves Klein. Hij had het patent op die kleur. Ik ben er een paar maanden lang elke maandag voor naar het Stedelijk geweest. Het was zo pakkend, dat wilde ik schilderen. Om het zo blauw te krijgen, moest ik met losse pigmenten werken. Ik had kennis nodig, volgde cursussen en ben steeds meer gaan schilderen. Ik wilde graag een serie daglichtkleuren maken, groot werk,

„**Henk zei: 'Nettie, wat ben ik blij dat dit geregeld is.' Deze ruimte was z'n leven**”

Nettie van de Brake bij een schilderij dat Henk Noorlander maakte van jutter Maarten Boon.

RENÉ POP

Henk Noorlander op een schilderij van Greet Bruin.

RENÉ POP

Judith Ploegman benut verschillende materialen en technieken.

RENÉ POP

en dat kon niet in mijn eigen huis. Ik werk met ei-tempera, dat heeft uvlucht nodig om te drogen. De kerk met die grote ramen is daarvoor fantastisch.”

Schelpen

Ze laat zien hoe de lagen ei-tempera op het doek een soort glaslages over elkaar heen vormen. De kalklaag voor de hechting bestaat uit gemalen schelpen die ze zelf op het Texelse strand heeft geraapt.

„Er zijn nu drie schilderijen klaar en ik wil er ongeveer tien maken voor de expositie. Het gaat om het hele onderzoek: je mengt de kleuren niet op het palet, maar het werkt optisch. Daardoor ontstaat zoveel diepte in het schilderij. Bij het schilderwerk probeer ik iets te vangen: de magie van het licht. Dit lijkt alleen maar heel blauw; ik gebruik veel verschillende kleuren, blauwe nuances.”

Judith heeft geen haast met de expositie. „Dat wordt ergens voor of in de zomer. Ik wil me deze techniek graag eigen maken, steeds bijleren. Eerder schreef ik korte verhalen en poëzie, nu verhalen over kleuren.

En ik leer tekenen en vormgeven op de computer. Nu komt het allemaal mooi bij elkaar. Ik probeer er mijn werk van te maken.”

Ze moet even nadenken over de vraag wat het thema daarbij is. „Mijn thema is denk ik licht en kleur, en verwondering daarover. In de traditie van de abstracte kunst. Bijvoorbeeld Mark Rothko, zijn werk is fantastisch. Hij wilde zijn emotie in zijn doeken vangen. In een Schiedams museum mocht ik in een kapel een kwartier alleen zijn met dat doek. Dat was bijna een religieuze ervaring.”

„De Vermaning past er perfect bij. De hoeveelheid licht die er is en die constant verandert. Dit is ook een soort kunsthilgdom waar je 'intreedt'. Je hebt hier letterlijk de ruimte om dingen uit te proberen. Maar het is ook de sfeer. Er hangt werk van Henk, het is de plek waar hij gewerkt heeft. Er staat een pers en fotolampen. Dit nodigt uit om te experimenteren.”

De Vermaning is vanaf de paas- tot en met de herfstvakantie geopend. Diek na, Den Hoorn.

Het interieur van schuilkerkje de Vermaning, dat in gebruik is als atelier.

RENÉ POP